

สภาพและปัญหาของโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

นางสาว นภาลักษณ์ กสิวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสารัตถศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-394-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017494

11 11 3 2 3 8 6 1

STATE AND PROBLEMS OF NON-PROFIT PRIVATE SCHOOLS UNDER
THE PATRONAGE OF BUDDHIST TEMPLES

Miss Napalai Kasiwat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Foundations of Education
Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-578--394-3

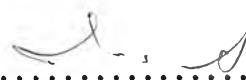
หัวข้อวิทยานิพนธ์ สภานและปัญหาของ โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
โดย นางสาวนภลัย กสิวัฒน์
ภาควิชา สารัตถศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิวรรณ เลขะวณิช

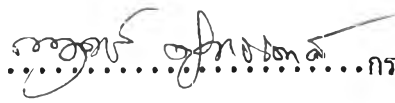
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คนบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พถธี ศิริบรรณพิทักษ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิวรรณ เลขะวณิช)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณรุทธ์ สุทธจิตต์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. จมพล พูลภัทรชีวิน)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

นภลัย กลีวัฒน์ : สภาพและปัญหาของโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
(STATE AND PROBLEMS OF NON-PROFIT PRIVATE SCHOOLS UNDER THE PATRONAGE
OF BUDDHIST TEMPLES) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ครุฑวรรณ เลขะวุฒิ, 204 หน้า
ISBN 974-578-394-3

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดใน
พระพุทธศาสนา ตั้งแต่ พ.ศ. 2488-2533 ในด้านการบริหารและการดำเนินงาน การเรียนการสอน
การจัดกิจกรรม และความร่วมมือที่ได้รับ

ผลการวิจัยพบว่า

โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาแห่งแรกตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2477 โดยจัด
การเรียนการสอนวิชาสามัญให้เฉพาะเด็กชายและภิกษุสามเณรในต่างจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ ปี พ.ศ. 2502
ได้อนุญาตให้สตรีเข้าเป็นครูและนักเรียนได้ ในปี พ.ศ. 2509 มหาเถรสมาคมได้มีมติ ไม้อนุมัติการจัดตั้ง
หรือการโอนโรงเรียนราษฎร์ของวัด

ปัจจุบันมีโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาอยู่ 40 แห่งทั่วประเทศ มีรูปแบบ
การบริหารตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 จัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา
เป็นส่วนใหญ่ โดยใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับวิชาที่ขัดต่อสมณวิสัยของภิกษุสามเณร เช่น
ดนตรี พลศึกษา ได้จัดสอนภาษาล้านนา และฝึกหัดการเทศน์ ทดแทน

แม้ว่าโรงเรียนมีทุนในการดำเนินงานจากเงินอุดหนุนของรัฐบาล และค่าธรรมเนียมการเรียน
แต่โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาทางการเงิน โรงเรียนจึงไม่สามารถพัฒนาการเรียนการสอนและอาคาร
สถานที่ได้ เนื่องจากเงินทุนจะถูกจ่ายเป็นเงินเดือนมากที่สุด และจำนวนนักเรียนมีแนวโน้มจะลดลง
เนื่องจากการขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐ

แนวทางในการแก้ปัญหา รัฐควรเพิ่มเงินอุดหนุนเป็นเงินสมทบเงินเดือนครู และควรมีการ
ตรวจสอบบัญชีรับจ่ายเงินของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด

ภาควิชา สารัตถศึกษา
สาขาวิชา พันธุนการศึกษา
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

NAPALAI KASIWAT : STATE AND PROBLEMS OF NON-PROFIT PRIVATE SCHOOLS
UNDER THE PATRONAGE OF BUDDHIST TEMPLES. THESIS ADVISOR : ASST.PROF.
TIPAWAN LACHAWANICH, Ph.D., 204 PP. ISBN 974-578-394-3

The purpose of this research was to study the state and problems of non-profit private schools under the patronage of Buddhist Temples during 1945-1990, the administration processes, the teaching and learning, the school activities and co-operation received.

Findings:

The first non-profit private schools under the patronage of Buddhist temples was founded in 1934, providing education for poor rural boys, novices and monks in academic subjects. Until 1959, women and girls were allowed to become teachers and students in these schools. In 1966, an agreement was made by the Mahathera Council not to set up or transfer any of the schools.

At present there are 40 schools all over the country. The schools administration pattern is under the law of Private School Act 1982. Generally the schools are at secondary education level. The teachers followed the Ministry of Education Curriculum. Some schools offered Lanna Language courses and sermon preaching to substitute music and physical education courses for novices and monks.

Although most of the schools received government financial support and tuition fee, they lacked fund to improve teaching, learning and school buildings. The teachers' salary was the largest expense of the schools.

The problems should be solved as:

The government should subsidize more of the teachers' salary and closely examine the schools' expenditure.

ภาควิชา สารัตถศึกษา
สหวิชา พื้นฐานการศึกษา
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพวรรณ เลชะวิช อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ชงค์ วงษ์จันทร์ รองศาสตราจารย์ ประภาศรี สีนอำไพ รองศาสตราจารย์ ดร.ประยูร ศรีประสาธน์ และ อาจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาแนะนำและตรวจแก้ไขแบบสอบถามเพื่อความเหมาะสม ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณวิระชัย สันตินรนนท์ และเจ้าหน้าที่กองโรงเรียนสามัญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้กรุณาช่วยจัดหาหนังสือที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ ขอกราบนมัสการขอบพระคุณ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และ ครูโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ที่ให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามอันเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

นอกจากนี้ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้กรุณาให้เงินทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์บัณฑิตศึกษาของภาควิชาสัตตศึกษา และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ชาวสัตตศึกษาทุก ๆ คน ที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือทั้งทางด้านกำลังกาย กำลังใจ และกำลังความคิด ในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนผู้วิจัยในทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด ความดีอันเกิดจากรายงานฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แต่ท่านทั้งสอง ซึ่งเป็นที่เคารพรักรยิ่ง และครูอาจารย์ทุกท่านผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน

นภาลัย กสิวัฒน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
บทบาทของวัดและพระสงฆ์ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสมัยอดีต.....	9
งานบริหารการศึกษาภายในโรงเรียน.....	18
นโยบายแนวทางในการพัฒนาและอุดหนุนโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด ในพระพุทธศาสนา.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	41
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล.....	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	130
บรรณานุกรม.....	160
ภาคผนวก ก.	168
ภาคผนวก ข.	196
ประวัติผู้เขียน.....	204

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	38
2 แสดงรายชื่อโรงเรียน จำนวนผู้บริหาร และครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และ การแจกแบบสอบถาม.....	42
3 แสดงระดับการศึกษาที่เปิดทำการสอน จำนวนครูและนักเรียน ปีการศึกษา 2532.....	58
4 แสดงสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	73
5 แสดงวุฒิการศึกษา ระยะเวลาที่ทำการสอน และหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม	80
6 แสดงชั้นเรียนที่รับผิดชอบ วิชาที่สอน และวิชาที่ถนัดของผู้ตอบแบบสอบถาม.	82
7 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผนการปฏิบัติของโรงเรียน	84
8 แสดงลักษณะการดำเนินงานของโรงเรียน.....	87
9 แสดงการบริหารด้านบุคลากร.....	89
10 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับอุปกรณ์และการจัดการบริหารภายใน โรงเรียนให้กับนักเรียน.....	92
11 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการเงินของโรงเรียน.....	94
12 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการปรับปรุงกิจการของโรงเรียน.....	96
13 แสดงวิธีการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน.....	98
14 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหลักสูตรและการกำหนดเนื้อหาในการสอน	99
15 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับวิธีสอน.....	101
16 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการเรียนการสอน.....	102
17 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการวัดผลการเรียนการสอน.....	105
18 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับเผยแพร่ประสิทธิภาพของการเรียนการสอน	107
19 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน...	109
20 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการดำเนินการจัดกิจกรรมของโรงเรียน.	110
21 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้นักเรียนจากโรงเรียน อื่น ๆ เข้าร่วมกิจกรรม.....	112

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
22	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ.....	113
23	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความร่วมมือของผู้ปกครองและประชาชน.	115
24	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความต้องการความช่วยเหลือของ โรงเรียน.....	117
25	แสดงปัญหาด้านการบริหารและการดำเนินงานของโรงเรียน ตามความ คิดเห็นของครู.....	119
26	แสดงปัญหาด้านการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของครู.....	121
27	แสดงปัญหาด้านกิจกรรมตามความคิดเห็นของครู.....	123
28	แสดงปัญหาด้านความร่วมมือที่ได้รับ ตามความคิดเห็นของครู.....	125

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่	หน้า
1	แสดงการแบ่งสายงานให้บุคลากรภายในโรงเรียนได้ปฏิบัติ ของโรงเรียน สมานคุณวิทยาทาน อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา..... 63
2	แสดงการจัดบุคลากรแยกตามหมวดวิชาต่าง ๆ ของโรงเรียนเมธีวุฒิกร "วัดพระธาตุศรีบุญชัย" อ.เมือง จ.ลำพูน..... 66
3	แสดงการปฏิบัติวิชาพลศึกษาของนักเรียนโรงเรียนวิสุทธีวิทยากร อ.เมือง จ.ลำปาง..... 67
4	แสดงการปฏิบัติงานในชั่วโมงวิชาการงานพื้นฐานอาชีพของโรงเรียนนพหุวิทยา อ.พยุหะคีรี จ.นครสวรรค์..... 69
5	แสดงการปฏิบัติงานในชั่วโมงการงานพื้นฐานอาชีพ ของโรงเรียน พุทธมงคลนิมิตร อ.เมือง จ.ภูเก็ต..... 69
6	แสดงการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ของโรงเรียนวิสุทธีวิทยากร อ.เมือง จ.ลำปาง..... 70
7	แสดงการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ของโรงเรียนพุทธมงคลนิมิตร อ.เมือง จ.ภูเก็ต..... 70
8	แสดงสภาพห้องเรียนที่มีเฉพาะภิกษุสามเณรและนักเรียนชาย ของโรงเรียน ธรรมราชาศึกษา อ.เมือง จ.เชียงใหม่..... 71
9	แสดงสภาพห้องเรียนที่มีทั้งภิกษุสามเณรและนักเรียนชาย-หญิง ของโรงเรียน พยุหะวิทยา อ.พยุหะคีรี จ.นครสวรรค์..... 71
10	แสดงสภาพการจัดห้องเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนวรดิษฐ์วิทยาประสุทน์ อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง..... 72
11	แสดงสภาพการจัดห้องเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนวรดิษฐ์วิทยาประสุทน์ อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง..... 72
12	แสดงบริเวณเนื้อที่ของโรงเรียนสุวรรณรังสฤษฎ์วิทยาลัย อ.เมือง จ.เพชรบุรี..... 73

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
13	แสดงบริเวณเนื้อที่ของโรงเรียนสุวรรณรังสฤษฎ์วิทยาลัย อ. เมือง จ. เพชรบุรี.....	74
14	แสดงบริเวณเนื้อที่ของโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อ. หาดใหญ่ จ.สงขลา..	74
15	แสดงบริเวณเนื้อที่ของโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อ. หาดใหญ่ จ.สงขลา..	75

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 แสดงรูปแบบการบริหารโรงเรียนราษฎร์ของวัด พ.ศ. 2488.....	48
2 แสดงรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนในปัจจุบัน (ตาม พ.ร.บ. โรงเรียน เอกชน พ.ศ. 2525).....	62